

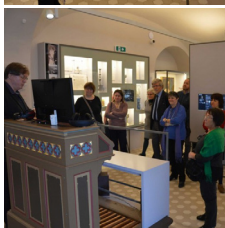
OKTÓBERI SZOMSZÉDOLÁS A REFORMÁCIÓ ÉVÉNEK JEGYÉBEN

Az egyházi és „civil” könyvtárak munkatársai október 25-én két színvonalas és élvezetes kiállítás látogatáson vettek részt. Az EKE Szomszédolás szervezőinek választása – kiváló érzékkel – az Országos Evangélikus Múzeum Luther öröksége című állandó kiállítására és a Magyar Nemzeti Múzeum IGE-IDŐK című időszak kiállítására esett. Nem véletlenül, hiszen idén ünneplik országsszerte a reformáció 500 éves történetét, amelyhez számos kulturális esemény és kiállítás kapcsolódik.

A programnap délelőttjén Dr. Harmati Béla László, az Országos Evangélikus Múzeum igazgatója az intézmény egy éve újonnan megnyílt állandó kiállításán vezetett minket végig. A tárlatvezetés a Deák téri evangélikus templom és közösség mintegy 200 éves történetét szellemesen és kreatív módon bemutató animációs film megtekintésével kezdődött. A múzeum igazgatójának köszöntő szavai után megtudhattuk, hogy az új állandó kiállítás célja, hogy a különböző korosztályokat – gyermekeket és felnőtteket – egyszerre szólítsa meg. A módszer pedig, ahogy azt a látogatás során személyesen megtapasztalhattuk, a tárgyközpontú installáció és a korszerű interaktivitás ötvözése, a digitális applikációk alkalmazása. A kiállítás létrehozásában a MOME kreatív laborjának kollégái a naprakész múzeumi módszereket művészi szinten alkalmazták, míg az egyháztörténeti-teológiai koncepciót a helyi kollégák biztosították. Az első kiállítótérbe lépve a lutheránus egyház egyetemes és magyarországi történetének kezdeteivel és legfontosabb jellemzőivel ismerkedhettünk meg. A tér középpontjába a magyarországi evangélikusok egyik legféltettebb kincse, Luther Márton végrendelete került. Az eredeti kéziratot az Evangélikus Országos Levéltár őrzi, amely vadasi Jankovich

Miklós reformkori műgyűjtő és mecénás végrendeletével jutott az Evangélikus Egyház tulajdonába. A végrendelet digitális változata nagyítható és részletesen tanulmányozható a látogatók számára, továbbá a Luther személyéhez kapcsolódó interaktív ismeretszerzést segítik a tematikus, forgatható korongok. Külön tárlót kaptak a magyarországi lutheránusok emancipációját és üldöztetését bemutató tárgyak. A magyarországi evangélikusok történetének olyan különleges tárgyaitra hívta fel vezetőnk a figyelmet, mint az a vasnyárs, amelyre Caraffa törvénytörése tüzette a vértanú Radvánszky György fejét, vagy Zsilinszky Mihály egyháztörténész szabadkőműves jelvényei, továbbá Kossuth tengerinövény-gyűjteménye. Külön kuriózum és a vallási együttélés szép emléke az a kehely, amelyet a pesti árvíz után a zsidó hitközség rabbija ajándékozott az evangélikus lelkésznek a segítségnyújtásért (1838). A magyar evangélikusok nagy nőalakjai, mint például Veres Pálné, külön tárlót kaptak a kiállításon. A digitális interaktív térkép 1200 letűnt, vagy még létező evangélikus gyülekezet helyének és adatainak keresését teszi lehetővé, ahogy azt a Szomszédolás résztvevői rögtön ki is próbálhatták. A bővülő „album amicorum” az illusztris evangélikus személyiségek életrajzát és kapcsolatrendszerét mutatja be Kossuthtól és Petőfitől egészen Hankiss Elemérig. A kultúrtörténeti adalékokban gazdag és finom humorral fűszerezett vezetés az evangélikus templomokat kívülről-belülről bemutató második kiállítótérben folytatódott. Itt láttuk nemes másolatban a legkorábbi magyarországi szószékoltárt, amely a nemeskéri evangélikus templomban található, továbbá az 1724-es pozsonyi országgyűlés idején készült szertartási tárgyakat. A „Rendezz be egy evangélikus templomot!” kirakós játék főleg

a gyerekekhez szól, míg a felnőttek figyelmét az ötven magyarországi evangélikus templomot háromdimenziós formában bemutató érintőképernyős alkalmazás köti le. A kiállítás harmadik nagy tematikus egységében a családi és egyéni vallásosság, az evangélikus otthon tárgyait láttuk: családi bibliákat, imádságos könyveket, konfirmációs emlékeket és többek között egy hartai festett férfi kelengyész-ládát. A Múzeum pincszintjén, egy „óvóhelyként” kialakított részben tekinthettük meg a vészkorszak embermentésének személyes tárgyait. Az installáció – a bőröndök, a fényképeretbe és vizeskannába rejtett kijelzőn vetített fekete-fehér filmkockák – megidézi Budapest ostromát, az azt követő megpróbáltatásokat, Sztehlo Gábor és Keken András evangélikus lelkészek gyerekmentő tevékenységét. A pincerész, a tárgyak hangulata egyszerre nyomasztó és őrzi a reménysugarat, amely a gyermekek számára akkor az egyedüli túlélést jelentette. A kiállításrész az üldözött árvagyereknek menedéket adó Gaudiopolis-nak is emléket állít. Különösen szívbemarkoló volt látni a gyermekek rajzait, amelyeket hálából készítettek. Sztehlo Gábor életében, Keken András halálát követően kapott Világ Igaza elismerést a jeruzsálemi Jad Vasesem Intézettől a vészkorszak idején tanúsított embermentő tevékenységért. Kettejük példája azt üzeni ma is: létezett, létezik szabad akarat, embernek maradni az embertelenségben. Végül az embermentés mementóját megidéző kiállításrész megtekintése után röviden bepillanthattunk a szintén pincszinten kialakított és régi metszeteket felvonultatató időszaki kiállításba.

A délelőtti nagyszerű tárlatvezetést egy büféebéd és kávézás zárta, amelynek során régmúltat és jelent tudtunk megbeszélni. Lehetőséget kaptunk az átélt kulturális élmények átbeszélésére és a napi problémák kibeszélésére, valamint kapcsolataink, barátságaink mélyítésére.

Délben gyalogszerrel sétáltunk át a Deák térről a Múzeum körútra, hogy délután részt vehessünk a Magyar Nemzeti Múzeumban a reformáció emlékévként alkalmából rendezett kiállításon. Az IGE-IDŐK szellemes címet viselő kiállítást Zászkaliczky Zsuzsa és Zászkaliczky Márton kurátorok tárlatvezetése mellett tekinthettük meg. A két lelkes vezető fáradságot nem kímélve, kiselőadások formájában ismertette meg a délutáni program résztvevőivel az 500 éves reformáció eszmetörténetét, egyháztörténetét és az ehhez kapcsolódó kiállítás gazdag tárgyi anyagát. A kiállítás első termében a reformáció eszmetörténeti előzményeiről és a megelőző 150 év egyháztörténeti jelenségeiről hallgattunk élvezetes előadást. A második kiállítási teremben a reformáció két nagy irányzatának különbözőségeit Luther és Kálvin személyiségének és életrajzáinak összehasonlítása világította meg. Habár egy-egy ponton megjelentek applikációk és az interaktivitás, a kiállítás-konceptiót alapvetően a tárgyközpontúság jellemezte. A ritkán együtt látható számos kultúrtörténeti csemege teljes befogadására nem volt mód és idő, hisz' például az ebben a teremben található, magyar biblia-fordításokat felvonultató tárló mellett hosszabb időt örömmel eltöltött volna az ember. Itt láthattuk többek között

Heltai Gáspár kolozsvári Bibliájának első részét 1551-ből, a Károli fordítású Vizsolyi Biblia egy példányát 1590-ből. A kiállítás és a tárlatvezetés célja ugyanakkor az volt, hogy átfogó képet kapjunk a reformáció egyetemes és magyarországi történetéről, annak minél több arcát és színét ismerhessük meg. Öt kiállító teremben öt évszázad tárgyi emlékeinek, festményeinek, kéziratának, könyveinek, egyházi textíliáinak, ötvös remekeinek, templomi és iskolai tárgyai-nak világába pillantottunk be. A harmadik terem a magyarországi reformáció 17. századi politikatörténetének epizódjait és fontos személyiségeit mutatta be, míg a negyedik terem a felvilágosodás 18. századi emlékeivel és tárgyaival találkozhattunk. A kiállítást záró ötödik folyosóteremben pedig a 19-20. századi protestantizmus kiemelkedő személyiségeinek panteonját

találtuk meg, portréikon keresztül megismerve e korszakot. A nap rengeteg élményévelelve, az októberi Szomszédolás végén mindannyian azon kaphattunk magunkat, hogy milyen gyorsan elszaladt az IDŐ, az 500 esztendő és ez az egy nap, amelynek keretében csodálatos lehetőséget kaptunk arra, hogy betekintsünk a magyar egyházak történetének és az egyetemes kultúrájának e tárházaiba, e két hatalmas „időkapszulába”! Jó lenne még sok ilyen programon részt venni és ez az érzés megint csak az Egyházi Könyvtárak Egyesülésének nagyszerűségét, a program szervezőinek áldozatosságát és kreativitását, a vendéglátó közgyűjtemények kollégáinak szakmaiságát és vendégszeretetét dicséri. Hálásan köszönjük!

Dr. Tamási Balázs

Országos Rabbiképző – Zsidó Egyetem Könyvtára

SZOMSZÉDOLÁS NOVEMBERBEN

Örömmel vettünk részt 2017. november 8-án az Egyházi Könyvtárak Egyesülése által szervezett „Szomszédolás” programon. A délelőtt a Dunamelléki Református Egyházkerület Ráday Gyűjteményében kezdődött, a Bibliamúzeum munkatársai mutatták be a földszinten található kiállítótermet – a Szentírás ihlette festményekkel – és a pincészinben berendezett múzeumot.

A Gyűjtemény részeként 1988-ban létrejött Biblia Világa Múzeumban értékes bibliákat, írás- és szövegtörténettel kapcsolatos leleteket láthattunk. Ötletes, játékos tesztek kitöltésével tovább gyarapodhatott a tudásunk. Gyorsan telt az idő a szépen tervezett formavilágú és minden korosztály részére élményt jelentő, informatív kiállítótermekben.

A következő állomás a Kálvin téri református templom volt, ahol Páll László lelkipásztor, el-

nök-lelkész úr fogadott bennünket. Előadásából megismerhettük a templom építésének és magának az épületnek viszontagságos történetét, illetve az altemplomban eltemetett hírességek életéből hallhattunk érdekes részleteket. (Itt találhatók Fáy Andrásnak, a haza mindenésének és Sebestyén Gábor zeneműkiadónak a hamvai.)

Délután a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Hittudományi Kar Könyvtárának voltunk a vendégei. Tarján Mária könyvtárvezető és Sütőri Ágnes segítségével otthonosan mozogtunk a gyönyörűen berendezett olvasóteremben és a gondos rendben tartott a tömörraktárban. Az épületen belül – pár lépésnyire a könyvtártól – beléptünk a Központi Papnevelő Intézet Pálos Könyvtárába is, annak XVIII. századi hangulatot árasztó világába. Itt Dr. Diós István könyvtárvezető úrnak köszönhetően rendkívül színes és érdekes előadásban volt részünk, a pálos rend és